

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
DİL VE TARİH-COĞRAFYA FAKÜLTESİ**

ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI BÖLÜMÜ

GÜNEY-BATI OĞUZ GRUBU TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI

HAFT	ANA TEMALAR VE KONULAR
A	
1	Giriş. HALK EDEBİYATYNDAN TÜRKMEN EDEBİYATYNA GEÇİŞ
2	20-NJY ÝYLLAR WE TÜRKMEN EDEBİYATY
3	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ SOWET DÖWRÜNİŇ BAŞLANMAGY (1924)
4	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ GOZGALYAN MESELELER
5	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ İLKİNJİ ŞAHYRLAR
6	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ İLKİNJİ ÝAZYJYLAR
7	30-NJY ÝYLLAR WE TÜRKMEN EDEBİYATY
8	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ KERWENBAŞY BERDİ KERBABAÝEW
9	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ÝAZYŞYSY AGAHAN DURDYÝEW
10	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ÝAZYŞYSY NURMYRAT SARYHANOW
11	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ÝAZYŞYSY HYDYR DERÝAÝEW
12	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ŞAHYRY WE ÝAZYŞYSY AMAN KEKİLOW
13	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ŞAHYRY TOWŞAN ESENOWA
14	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ŞAHYRY GARA SEÝİTLİÝEW
EK	HÄZIRKI ZAMAN TÜRKMEN EDEBİYATYNA DEGIŞLI TEKSTLER, SESLI ÝAZGYLAR, KASETALAR...
EK	<i>HÄZIRKI ZAMAN TÜRKMEN EDEBİYATYNA DEGIŞLI ADALGALAR</i>

IV TÜRKMEN EDEBİYATI İLE İLGİLİ DERSLER

DUYGU VE
DÜŞÜNCE

SÖZLÜ VE
YAZILI ESER

GBT 403	TÜRKMEN HALK EEBİYATI (TÜRKMEN TURKISH FOLK LITERATURE)
TL 3044	ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI (MODERN TURKMEN LITERATURE)
TL 3076	ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI: ŞİİR (MODERN TURKMEN LITERATURE: POEM)
TL 4047	ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI: NESİR (MODERN TURKMEN LITERATURE: PROSE)
TL 4022	ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI: DRAMA (MODERN TURKMEN LITERATURE: DRAMA)

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI NESİR

Türkmen edebiyatı bu dönemde bütün türlerde gelişimini sürdürür. Sovyet rejiminin düzenlediği kurultaylar ve yazarlar birliği toplantıları edebiyatın gidişatında belirleyici olur. Sosyalist gerçekçi metot doğrultusunda eserler yazılmaya devam eder.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI NESİR

Hikâye ve uzun hikâye türünde verilen eserlerin sayısında artış görülür. Bâki Seytekov'un *Gız Salgıdı* (Kızın Başlık Parası), *İlkinci Gün*, Gurbandurdı Gurbansehedov'un *Çakılık* (Davet), B. Pürliyev'in *Söygi Mukamı* (Sevgi Sazı), Narıman Cumayev'in *Akmayanın Yolu* (Ak Devenin Yolu), *Yuvaş Gelin* (Sessiz Gelin), Berdinazar Hudaynazarov'un *Göreş Meydanı* (Savaş Meydanı) gibi eserleri bu yılların önde gelen uzun hikâyeleri arasında kabul edilir. N. Cumayev'in *Uruş Odı* (Savaş Ateşi), ve *Yeniş Yılıniñ Hekayati* (Zafer Yılıniñ Hikâyesi) adlı uzun hikâyelerinde savaş teması işlenir.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI NESİR

C. Atayev'in *Kasam* (Yemin) adlı hikâye kitabı konusu yönüyle öne çıkar. Bu devir Türkmen nesrinin gelişme gösteren türlerinden biri de denemedir. Bu dönemin ilk yıllarında daha çok kolhozlardaki tarım faaliyetleri, pamuk ve petrol işçilerinin yaşamı konu edilirken sonraları eserlerin teması genişler. Yurt dışı ile alakalı mevzularda yazılar kaleme alınır. B. Kerbabayev, B. Seytakov, A. Kekilov, T. Esenova, A. Kovusov, N. Pomma, K. Berdiyev, B. Atayev ve B. Övezov gibi isimler de deneme türünde başarılı örnekler verir.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI NESİR

Hikâye, Uzun Hikâye: Bu devir Türkmen edebiyatında küçük hacimli yazılar nesir türünün gelişimine katkı sağlar. 1955 yılının 14-23 Ekim tarihleri arasında Moskova'da düzenlenen Türkmen edebiyatı günlerinde Türkmen nesrine ait eserler tanıtılır, bazıları Rusça'ya tercüme edilir. Deneme türünde eserlerin daha çok yazılması görüşü ortaya çıkar. Gazete ve dergilerde yayımlanan makalelerin sayısı artar.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI NESİR

Bu devirde kaleme alınan deneme, makale ve hikâye gibi hacim yönünden kısa yazılar arasında B. Pürliyev'in "*Hekayalar* (1957), B. Ovezov'un *Ene Toprak* (1959), H. Garabayev'in *Ogulnobat* (1961), B. Kerbabayev'in *Acayıp Ülke* (Harika Ülke, 1961), S. Atayev'in *Kasam* (Yemin, 1961), H. Durdıyev'in *Dutar Dillenende* (Dutar Dillendiğinde, 1967, N. Cumayev'in *Adalatlý Göreş* (Adaletli Savaş, 1968) gibi eserleri gösterilebilir.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI NESİR

Sosyalist gerçekçi metodun uygulanmasında deneme türündeki yazılar öne çıkar. G. Gurbanshedov'un *Mehriban Adamlar* (Merhametli İnsanlar) adlı kitabı bu türün en başarılı örneklerinden bir olur. K. Berdiyev'in *Murgan Boyundan Gelen Oglan* ve *Düye Malı Dünya Malı* gibi yazıları ilgi görür. *Düye Malı Dünya Malı* adlı eserinde yazar, Türkmenistan'da deve yetiştiriciliğinin durumunu, halkın deveye bakış açısını, devenin sağladığı faydalar gibi konuları anlatır.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI NESİR

Devrin önde gelen şairlerinden Ata Atacanov nesir türünde de yazılar kaleme alır. Şair, *Nan Bilen Namıs* (Ekmek ile Namus) ve *Patdı Aganın Hekayaları* adlı kitaplarıyla Türkmen nesrine lirizmi getirir. H. Durdıyev ise, *Dutar Dillenende* adlı kitabında Türkmenlerin millî çalgı aleti dutarı ele alır.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI NESİR

G. Seyitmedov, B. Övezov, H. Garabayev gibi isimler köylerdeki çiftçilerin yaşamı üzerinde durur. G. Seyitmedov *İşlâsim Gelyer* (Çalışasım Geliyor) adlı hikâyesinde köy mektebini bitiren Canan'ın hayata bakışı ve okumaya olan isteği işlenir. Köy yaşamı, kolhozda görev alan insanların hayatı ile ilgili konular üzerine eğilen diğer bir isim de T. Cumageldiyev'dir. *Mugallım* adlı hikâyesinde, cepheden gelen öğretmen Durdı'nın işine ve kendi halkına olan bağlılığı ele alınır. T. Gurbanov, B. Gulov, A. Kurt gibi isimler satirik hikâyeler yazar.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI NESİR

Hikâye türü bu dönemde büyük gelişme gösterir. B. Seytakov, N. Pomma, H. Cumayev, G. Gurbanshedov gibi tecrübeli yazarlar çeşitli temalarda başarılı hikâye örnekleri verir. B. Seytakov'un *Deryada*, *Uçval Bağsı*, *Gara Yılan*, *Goşgı*, N. Pomma'nın *Taylak Hızın* (Tekme Atan Deve Yavrusu), *Narlı Nepesoviç*, *Gümmezden Çıkan Gız* (Kümbetten Çıkan Kız), N. Cumayev'in *Durmuşun Kanunu* (Hayat Kanunu), *Namıs*, G. Gurbanshedov'un *Galkınmak* (Ruhlanmak) adlı eserleri Türkmen hikâyesinin gelişme kaydettiğini gösteren eserlerden bazılarıdır

(TET-6, I. Kitap: 31-37).

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI NESİR

Ellili yılların sonuna doğru Türkmen tarihi teması edebî eserlerde ağırlık kazanır. Sosyalist realizm kalıplarından dışarı çıkmamak kaydıyla tarihi konulara yönelmek, Türkmen yazarlar arasında bir çıkış noktası olur. B. Seytakov *Gız Salgıdı* (Kızın Başlık Parası) adlı öyküsünde Harezmi topraklarında gerçekleşen olaylardan bahseder. Yazar tarihi olayları oldukça başarılı bir anlatımla okuyucuya sunar. Hive hanının halka yaptığı zulüm ve halkın buna karşı mücadelesi, aynı hana tabi olan Özbek ve Türkmenlerin dostlukları geniş bir biçimde işlenir.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI NESİR

Özellikle G. Gurbansahedov'un *Çakılık* (Davet) ve *Kırk Teñne* (Kırk Lira) gibi millî romantik tavırla yazılan eserleri dikkat çeker. T. Taganov'un *Dürler Hazınası*, N. Pomma'nın *Seydi Hakından Söhbət* gibi uzun hikâyelerde Türkmen Klasik edebiyatının zirve şahsiyetleri Mahtumkulu, Kemine, Seydi gibi şairlerin hayatlarından bahsedilir.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI NESİR

Sosyalist gerçekçi metoda uygun olarak yazılan uzun hikâyelere örnek olarak B. Hudaynazarov'un *Göreş Meydanı*, B. Dürliyev'in *Söygi Mukamı* (Sevgi Sazı), N. Cumayev'in *Yuvaş Gelin* (Sessiz Gelin) adlı eserleri gösterilebilir. Bu eserlerde çöle su getirmek için çalışanlar ve toplumun yeniden inşasında eskiyi temsil eden kişilerle mücadele eden gençler anlatılır. B. Hudaynazarov *Göreş Meydanı* 'nda Karakum kanalının inşasını ele alır. G. Kuliyev *Köpetdagın Añırsında* adlı uzun hikâyesinde yurt dışı temasını işler.